

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1975/81
Karar Sayısı : 1975/90
Karar Tarihi:17/4/1975

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME : Kayseri 2.Ağır Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU : 15.5.1974 günlü,1803 sayılı “Cumhuriyetin 50 nci Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun”un 2. maddesinin (B) bendindeki kuralın, Türk Ceza Kanununun 493. maddesi yönünden iptali istemidir.

I- OLAY :

Türk Ceza Kanununun 493. maddesi uyarınca 12 yıl ağır hapis cezası ile cezalandırılan 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (A) bendi gereğince cezasının beş yılı indirilen hükümlünün geri kalan cezasının yerine getirilmesi sırasında, 4.2.1975 günlü dilekçe ile, 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendinin, Türk Ceza Kanununun 493. maddesi yönünden Anayasaya aykırılığı konusunda da bir karar verilmesini sağlamak için Anayasa Mahkemesine başvurulmasını istemesi üzerine, geri kalan cezanın yerine getirilmesinde tereddüde düşen Cumhuriyet Savcısının, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 402. maddesi uyarınca, bu konuda bir karar verilmesi isteği ile başvurduğu Mahkemece, Anayasaya aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varılmış ve 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendinin Türk Ceza Kanununun 493. maddesi yönünden iptali için Anayasanın 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 27. maddeleri uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

II. İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi, İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca toplanarak aşağıdaki sorunlar üzerinde durulmuştur:

1- Mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurmağa yetkili olup olmadığı sorunu:

Bir mahkemenin itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için, Anayasa'nın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddeleri uyarınca, o mahkemenin elinde yolunca açılmış, görevine giren ve bakmakta olduğu bir davanın var olması ve ayrıca itiraz konusu yapılan hükümlerin de o davada uygulama yeri bulunması koşullarının gerçekleşmesi gerekmektedir.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 402. maddesi uyarınca, cezanın yerine getirilmesi sırasında, bir mahkumiyet yorumlanmasında veya tayin olunan cezanın hesabında tereddüt edilmesi yahut cezasının kısmen veya tamamen yerine getirilmesi gerekmediğinin ileri sürülmesi hallerinde mahkemeden bir karar alınması öngörülmüştür. Yine, aynı Kanunun 405. maddesinde, cezanın yerine getirilmesi sırasında yukarıda sözü geçen 402. madde gereğince verilerek kararların başvurma yeri olarak mahkeme gösterilmiş ve yalnız, anılan kararların

Esas Sayısı : 1975/81
Karar Sayısı : 1975/90

mahkemece duruşma yapılmaksızın verilmesi yolu benimsenmiştir. Bu nedenlerle, bu işe hükümlünün istemi üzerine Cumhuriyet Savcılığınca başvurulmuş yargı yeri, gerek Anayasanın değişik 151. ve gerekse 44 sayılı Kanununun 27. maddesinde sözü geçen (mahkeme) kavramı içine girmektedir. Çünkü mahkeme diye tanımlanan bir yargı yerinde kararların duruşma yapılarak veya yapılmayarak verilmesi o yerin niteliğine etkili değildir. Öğretide ve uygulamalarda da bu mahkemenin, hükmü vermiş bulunan mahkeme olduğunda birleşilmektedir.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurabilme koşulları yönünden, Mahkemenin elinde bakılmakta olan bir davanın var olup olmadığının incelenmesi ve tartışılması gerekmektedir. Öğretide genel olarak benimsendiği ve uygulamalarda da çoğu kez öngörüldüğü üzere, genel anlamda her dava, yasalarda gösterilen yollara uyularak yargı yerlerine getirilen ve orada çözülmesi gereken bir uyuşmazlıktan oluşmaktadır. Uyuşmazlık yargı yerince çözülmüş ise, Anayasaya uygunluk denetimi yönünden mahkemenin elinde bakılmakta olan bir davanın varlığından artık söz edilemez. Bu bakımdan, hükümlü hakkında kesin mahkumiyet kararı ile sonuçlanmış bulunan asıl ceza davasını, mahkemenin bakmakta olduğu bir dava olarak nitelendirmeye olanak yoktur.

Ancak, bundan sonra hükümlü ile Cumhuriyet Savcılığı arasında cezanın yerine getirilmesi sırasında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 402. maddesi hükmü uyarınca yeni bir uyuşmazlık doğarsa, bunun çözülmesi için aynı Kanununun 405. maddesi gereğince bir karar verilmesi konusunun mahkemeye getirilmesi halinde, o mahkemenin elinde bakılmakta olan bir davanın varlığı kabul edilmek gerekir.

Olayda hükümlünün, Cezaevi Müdürlüğü yolu ile Cumhuriyet Savcılığına gelen 4.2.1975 günlü dilekçesi ile, 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendi hükmünün, Türk Ceza Kanununun bazı maddeleri yönünden iptal edilmiş olduğundan söz ederek, bu hükmün, aynı Kanununun kendisine uygulanan 493. maddesi yönünden de Anayasaya aykırılığı konusunda bir karar verilmesi için Anayasa Mahkemesine başvurulmasını; sözü edilen kuralın iptal edileceği gözönüne alınarak cezasının yerine getirilmesinin durdurulmasını ve salıverilmesini istemesi, Cumhuriyet Savcılığının da bu konularda tereddüde düşmesi üzerine, cezanın yerine getirilmesinin gerekip gerekmiyeceği hakkında Cumhuriyet Savcılığı ile hükümlü arasında bir uyuşmazlık ortaya çıkmıştır. O halde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 402. maddesi uyarınca bu uyuşmazlığın çözülmesi için başvurulmuş Mahkemenin elinde usulünce açılmış görevine giren ve bakılmakta olan bir davanın bulunduğu kabul edilmelidir.

Halit ZARBUN ve Abdullah ÜNER bu görüşe katılmamışlardır.

2-Anayasa Mahkemesinin itirazı incelemeye görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu:

Suç ve cezaların affı hakkındaki yasama belgelerinin Anayasaya uygunluk denetimine bağlı olup olmayacağı sorunu üzerinde durulmuş ve bunların da Anayasaya uygunluk denetimine bağlı olduğu sonucuna varılmıştır. Konu hakkında ayrıntılı gerekçeler, Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü, Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararında tümüyle açıklanmış olduğundan (Resmi Gazetede; gün:21.1.1975, Sayı 15125), bunların burada yinelenmesine gerek kalmamıştır.

Şu duruma göre, bu işe bakmanın Anayasa Mahkemesi'nin görevi içinde bulunduğu ortadadır.

Esas Sayısı : 1975/81
Karar Sayısı : 1975/90

Halit ZARBUN bu görüşe katılmamışlardır.

3-İtiraz konusu kuralın daha önce iptaline karar verilmiş olması:

15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanununun 2. maddesinin (B) bendindeki kuralın, Türk Ceza Kanununun 493. maddesi ile sınırlı olarak iptaline 11.3.1975 gününde Esas: 1975/18, Karar:1975/47 sayı ile karar verilmiş olduğundan, bu konuda yeniden karar verilmesine yer kalmamıştır.

III- SONUÇ :

1-Mahkemenin bu işte itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine başvurmağa yetkili olduğuna Halit ZARBUN ve Abdullah ÜNER'in karşılarıyla ve oyçokluğu ile,

2-İşin incelenmesinin Anayasa Mahkemesinin görevi ve yetkisi içinde bulunduğu Halit ZARBUN'un karşıoyu ile ve oyçokluğu ile;

3-15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanununun 2. maddesinin bu işte itiraz konusu yapılmış bulunan (B) bendindeki kuralın, itiraz yolu ile gelen başka bir işte Anayasa Mahkemesince Anayasaya uygunluk denetiminden geçirilerek, Türk Ceza Kanununun 493. maddesi ile sınırlı olarak iptaline 11.3.1975 gününde Esas:1975/18, Karar: 1975/47 sayı ile karar verilmiş olduğundan bu konuda yeniden karar verilmesine yer olmadığına oybirliği ile;

17.4.1975 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Muhittin TAYLAN	Kâni VRANA	İhsan ECEMİŞ
Üye	Üye	Üye
Ahmet AKAR	Halit ZARBUN	Ziya ÖNEL
Üye	Üye	Üye
Abdullah ÜNER	Ahmet KOÇAK	Şekip ÇOPUROĞLU

Karşı oy yazısı eklidir.

Esas Sayısı : 1975/81
Karar Sayısı : 1975/90

Üye	Üye	Üye
Lütfi ÖMERBAŞ	Hasan GÜRSEL	Ahmet Salih ÇEBİ

Üye	Üye	Üye
Şevket MÜFTÜGİL	Nihat O.AKÇAKAYALIOĞLU	Ahmet H.BOYACIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

1- 21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mahkememizin 28.11.1974 günlü, 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım görev ve yetkiye ilişkin gerekçelerle, çoğunluğun kararına da katılmıyorum.

2-Mahkemenin bu işte itiraz yolile Anayasa Mahkemesine başvurmağa yetkili olduğuna ilişkin olan Sayın Abdullah Üner'in karşıoy yazısındaki ileri sürülen görüşlerine aynen katılıyorum.

Üye
Halit ZARBUN

KARŞIOY YAZISI

Bu olayda, sanık Hırsızlık suçundan Türk Ceza Kanununun 493. maddesi uyarınca 12 sene ağır hapis cezasına mahkum edilmiş ve bu cezanın 5 senesi 1803 sayılı Af K.nun 2/A maddesi gereğince indirilmiş ve hüküm kesinleşmiştir. Adıgeçen hükümlü, 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendinin bazı bölümlerinin Anayasa Mahkemesince iptal edildiğini ve iptal kararının kendi mahkumiyetini de kapsadığını öne sürerek infazın durdurularak tahliyesine karar verilmesini ve sözü edilen yasanın 2/B maddesini T.C.K.'nun 493. maddesi yönünden de iptal edilmesi için dosyanın Anayasa Mahkemesine göndermesini istemiştir.

Cumhuriyet Savcısı hükümlünün isteğini uygun bularak infazın durdurulup durdurulamayacağı konusunda usulün 402. maddesine göre bir karar verilmesi için dosyayı Kayseri 2. Ağır Ceza Mahkemesine göndermiş ve Mahkemecede; 1803 sayılı Yasanın 2/B

Esas Sayısı : 1975/81
Karar Sayısı : 1975/90

maddesinin T.C.K.'nin 493. maddesi yönünden iptal edilmesi için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

Anayasanın değişik 151. maddesinin birinci fıkrasında, “Bir davaya bakmakta olan Mahkeme uygulanacak bir kanunun hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar dâvayı geri bırakır” ve ikinci fıkrasında da “Mahkeme Anayasa’ya aykırılık iddiasını ciddi görmezse bu iddia, temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanır” diye yazılmıştır.

44 sayılı Kanunun 27. maddesinde de, bir Mahkemenin bir işi Anayasa Mahkemesine gönderebilmesi için elinde bakmakta olduğu bir (Dâva) bulunmasının gerekli olduğu açıkça belirtilmiştir.

Gerek Anayasa da ve gerek 44 sayılı Kanunda sözü edilen (Dâva) deyimiyle, Muhakeme Usulü esaslarının tanımladığı anlamda ve Mahkeme önünde açılmış olan (Dâva) nın kastedildiğinin kabulü gerekir” bu mahiyet ve nitelikte olmayan (ihtilaf) ların (Dâva) olarak kabulü mümkün değildir.

Bir Hukuk terimi olan (Dâva) kavramını usul hakkındaki mahiyet ve niteliğinden ayırarak Anayasada değişik ve başka anlamda kullanılmış olduğu yolundaki görüşün benimsenebilmesi için her şeyden önce bu görüşün hukuki ve inandırıcı ortaya konulması zorunluluğu vardır. Halbuki bu nitelikte bir kanıt rastlanmamaktadır.

Bundan başka, Anayasanın 151. maddesinin birinci fıkrasında: “bir dâvaya bakmakta olan Mahkeme, uygulanacak bir kanunun hükümlerini Anayasa’ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar Dâvayı geri bırakır.” diye yazıldıktan sonra bunu takip eden ikinci fıkrasında ise : “Mahkeme Anayasa’ya aykırılık iddiasının ciddi görmezse iddia temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanır.” Denilmektedir. Birbirine bağlı ve birbirini tamamlar nitelikte olan bu iki fıkra hükümlerine göre: Mahkeme bakmakta olduğu bir davada uygulanacak kanun hükmünü Anayasa’ya aykırı görür veya taraflardan birini ileri sürdüğü iddianın ciddi olduğu kanısına varırsa işi Anayasa Mahkemesine gönderecek ve Anayasa Mahkemesini vereceği karara göre gereğin yerine getirecek, taraflardan birinin ileri sürdüğü iddiayı ciddi görmezse duruşmaya devamlı esas hakkındaki kararı verecektir. Ancak bu takdirde iddiayı öner süren taraf, Temyiz yoluna başvurarak Anayasaya aykırılık iddiasını Yargıtayda incelemek yetkisine sahip bulunmaktadır. Şu halde Anayasanın bu maddesinde:

1-Mahkemenin elinde bakmakta olduğu Dâvanın (Karar) ile değil, (Hüküm) le sonuçlanacak nitelikte olması,

2- Mahkemece verilecek hükmün temyizi kabul hükümlerden kullanılması,

3- Mahkemece Anayasaya aykırılık iddiasının ciddi olmadığı kararı verilmesi halinde bu kararın esas Hükümle birlikte temyiz edilerek bu iddianın daha yüksek yargı organınca incelenmesini sağlanması, öngörülmüştür.

Anayasanın bu maddesinde, (Karar) değil de (Hüküm) terimi kullanılmış olduğu dikkatten uzak tutmamak lazımdır. Bilindiği gibi (Hüküm) dâvayı sona erdiren karar olup bu

Esas Sayısı : 1975/81
Karar Sayısı : 1975/90

niteliği ile öteki kararlardan ayrılır. Bu itibarla (Dâva) niteliğinden olmayan (ihtilaf) lara ilişkin (Karar) lar Anayasanın 151. maddesinin kavramı dışında kalmaktadır.

Halbuki : Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 402. maddesine göre yapılan müracaatlar, Hukuki ve Kanuni anlam ve nitelikte (Dâva) olmadıktan başka Mahkemece bu hususta verilen karar da (Hüküm) niteliğine haiz bulunmamaktadır ve bu karar hakkında Temyiz yoluna başvurmak da mümkün değildir. Bu bakımlardan da Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 402. maddesine göre yapılan müracaatlar ve bu müracaatlar üzerine mahkemelerce verilen kararlar Anayasanın 151. maddesinin kapsamı dışında kalmaktadır.

Yukarıda yazılı nedenlerden, bu olayda Mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurma yetkisi olmadığından itirazın, Mahkemenin yetkisizliği yönünden reddedilmesi gerektiği görüşündeyim.

Üye
Abdullah
ÜNER